

УДК 793.33:37.018.54(477)
DOI 10.32461/2226-3209.1.2026.356287

Цитування:

Базела Д. Д. Художньо-естетичні особливості спортивного бального танцю крізь призму зміни культурно-мистецької парадигми. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2026. № 1. С. 250–254.

*Базела Дмитро Дмитрович,
доцент кафедри хореографічного мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтв,
заслужений артист України
<https://orcid.org/0000-0002-5345-8862>
ddbazela@gmail.com*

Bazela D. (2026). Artistic and Aesthetic Features of Sports Ballroom Dance through the Prism of Changing the Cultural and Artistic Paradigm. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 250–254 [in Ukrainian].

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗМІНИ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ПАРАДИГМИ

Мета статті – виявити художньо-естетичні особливості та тенденції розвитку спортивного бального танцю в контексті специфіки культурно-мистецької парадигми модернізму, постмодерну та метамодернізму. **Методологія дослідження.** Застосовано дедуктивний метод, метод формального аналізу, семіотичний метод, герменевтичний метод, метод компаративного аналізу та ін. Дослідження спортивного бального танцю в межах міждисциплінарних методів відкриває перспективи для подальшого розвитку теорії культури, мистецтва та естетики в умовах складних соціокультурних трансформацій. **Наукова новизна.** Уточнено ключові характеристики модернізму, постмодерну та метамодернізму і обґрунтовано феноменологічні та онтологічні підходи до аналізу спортивного бального танцю; розглянуто трансформації, що відбуваються на художньо-естетичному рівні спортивного бального танцю під впливом зміни культурно-мистецьких парадигм. **Висновки.** Як частина традиції хореографічного мистецтва спортивний бальний танець включає в себе різномірні школи та стилі, інтегруючи детерміновані в них специфічні характеристики і естетичні принципи. Протягом століття еволюції художньо-естетичні особливості спортивного бального танцю лишаються унікальним відображенням природи культурно-мистецьких парадигм, що отримало виявлення в: динаміці організації структурних елементів фігур і композицій танцю з типовою геометричною лінійністю, чіткою формалізацією фігур та вертикальною орієнтацією корпусу (модерн); удосконаленні танцювальної форми, збільшенні амплітуди рухів і нахилів, довжини кроку, ускладненні ритмічного малюнку та, як наслідок, посиленні емоційності подачі (постмодерн); осциляції між категоріями спорту і мистецтва танцю, поєднанні контрастних темпів, музичної еклектики та синтезуванні стилів, артикулюванні можливостей інтегрування технічної складності та глибокого рівня емоційної насиченості (метамодернізм). Положення танцювальної пари, а власне її знаково-символьна наочність, є вираженням онтологічного прагнення до трансцендентності, а створені нею в процесі виконання програми архетипічні образи відображають відродження духовності та прагматичний романтизм.

Ключові слова: спортивний бальний танець, художньо-естетичні особливості, тенденції танцювального спорту, модерн, постмодерн, метамодернізм.

Bazela Dmytro, Honoured Artist of Ukraine, Associate Professor of the Department of Choreographic Art, Kyiv National University of Culture and Arts

Artistic and Aesthetic Features of Sports Ballroom Dance through the Prism of Changing the Cultural and Artistic Paradigm

The purpose of the article is to identify the artistic and aesthetic features and trends in the development of sports ballroom dance in the context of the specifics of the cultural and artistic paradigm of modernism, postmodernism and metamodernism. **Research methodology.** The deductive method, the method of formal analysis, the semiotic method, the hermeneutic method, the method of comparative analysis were applied. The study of sports ballroom dance within the framework of interdisciplinary methods opens up prospects for the further development of the theory of culture, art and aesthetics in the context of complex socio-cultural transformations. **Scientific novelty.** The key characteristics of modernism, postmodernism, and metamodernism are specified and phenomenological and ontological approaches to the analysis of sports ballroom dance are substantiated. The transformations occurring at the artistic and aesthetic level of sports ballroom dance under the influence of changing cultural and artistic paradigms are considered. **Conclusions.** As part of the tradition of choreographic art, sports ballroom dance includes diverse schools and styles, integrating the specific characteristics and aesthetic principles determined in them. Over the course of a century of evolution, the artistic and aesthetic features of sports ballroom dance remain a unique reflection of the nature of cultural and artistic

paradigms, which has been manifested in: the dynamics of the organisation of structural elements of figures and dance compositions with typical geometric linearity, clear formalisation of figures and vertical orientation of the body (modern). The improvement of the dance form, increasing the amplitude of movements and inclinations, step length, complicating the rhythmic pattern and, as a result, enhancing the emotionality of the presentation (postmodern). Oscillations between the categories of sport and dance art, combining contrasting tempos, musical eclecticism and synthesising styles, articulating the possibilities of integrating technical complexity and a deep level of emotional saturation (metamodernism). The position of the dancing couple, and its sign-symbolic clarity in fact, is an expression of the ontological aspiration for transcendence, and the archetypal images created by it in the process of performing the program reflect the revival of spirituality and pragmatic romanticism.

Keywords: sports ballroom dance, artistic and aesthetic features, trends in dance sports, modern, postmodern, metamodernism.

Актуальність теми дослідження. Спортивний бальний танець – феномен, що перебуває на перетині мистецтва і спорту, вирізняється вишуканою елегантністю та експресивною хореографією. Протягом всієї історії розвитку, спортивний бальний танець є своєрідним відображенням різноманітних культурних та філософських течій, в контексті яких його художньо-естетичні параметри набувають новаторських вимірів і конотацій. У цьому контексті вбачається актуальним дослідження спортивного бального танцю в умовах мистецьких тенденцій та художньо-естетичних парадигм модернізму, постмодерну та метамодернізму, що посприяє уточненню особливостей змін в танцювальному спорті та розширенню вітчизняної науково-теоретичної бази хореографічного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості культурно-мистецьких парадигм в контексті формування провідних тенденцій хореографічного мистецтва – одна з тем, що привертає увагу сучасних науковців. Так, наприклад, специфіку реалізації основних технологічних та художньо-образних особливостей естетики постмодернізму в українському народно-сценічному танці досліджує О. Бойко [1], виявленню впливу метамодернізму на сучасну хореографію та визначення шляхів його використання для подолання труднощів, характерних для сучасного соціокультурного ландшафту присвячено публікацію О. Купрій «Дослідження проявів метамодернізму в хореографічному мистецтві» [6]. Окремі аспекти впливу метамодернізму на сценічну бальну хореографію, серед іншого сучасне прочитання бального танцю, переосмислення виконавських можливостей танцюриста та пошуки нової чуттєвості, розглядає А. Кризь в дисертаційній роботі «Сценічна бальна хореографія як явище сучасних видовищних мистецтв» [5]. Спробу розглянути особливості розвитку хореографічного мистецтва в умовах епохи метамодерну здійснює Л. Хацянівська у статті «Культура метамодерну (перші десятиліття XXI століття) і мистецтво хореографії» [8] – авторка зосереджує дослідницьку увагу на сучасному танці,

аналізує характерні жанри, виявляє рушійні сили та розглядає тенденції розвитку хореографії метамодерну та культурно-філософські підвалини, що їх визначають. Отже, на основі огляду наукової літератури можна констатувати, що найменш дослідженим аспектом означеної проблематики є спортивний бальний танець.

Мета статті – виявити художньо-естетичні особливості та тенденції розвитку спортивного бального танцю в контексті специфіки культурно-мистецької парадигми модернізму, постмодерну та метамодернізму.

Виклад основного матеріалу. Спортивний бальний танець – унікальний мікрокосм культурної диференціації та синтезу, який сприяє формуванню інноваційних форм художнього самовираження та міжкультурного діалогу. Комплексний підхід до дослідження художньо-естетичних аспектів спортивного бального танцю передбачає аналіз еволюції форми, ритмічного малюнку, емоційного вираження і спрямований на розкриття сенсозмістового аспекту і характерної особливості розвитку даного явища хореографічного мистецтва і рамках культурної парадигми модерну, постмодерну та метамодернізму.

Відповідно до найбільш поширеного в академічних працях припущення модернізм виник в епоху Просвітництва, коли Бога замінила природа, а прогрес уявлявся через науку. Обидва аспекти ґрунтуються на розумі як надіндивідуальній та надлюдській категорії [12], що сприяє визнанню автономії суб'єкта. У цьому сенсі, як зазначає Е. Террен, проєкт модернізму представлявся як програма раціоналізації та емансипації: представлення світу через розум, керуючись передумовою прогресу для досягнення людського щастя [10].

Модернізм приносить із собою три тісно пов'язані аспекти: просвітництво, культуру та мораль. Тобто світогляд, емансипований від придворного життя та керований громадянською мораллю, метою якої, через практичну раціональність, є досягнення соціального благополуччя на основі принципів ефективності. У цьому сенсі модернізм являє

собою вираження західної цивілізації з культурою, орієнтованою на прогрес, структурованою навколо основних ідей свободи, рівності та справедливості.

У контексті спортивного бального танцю епоха модернізму (кінець XIX ст. – середина XX ст.) позначилася закладанням основ конкурсного бального танцю, кодифікацією кроків та рухів бального танцю міжнародного стилю, формуванням і затвердженням європейської та латиноамериканської програми [3]. Під впливом соціокультурних змін та розвитку технічних можливостей виконавців відбуваються прогресивні трансформації форми та структури бального танцю, що отримало вираження в упорядкуванні та геометричній лінійності хореографічних фігур. Для періоду модерну характерний певна динаміка в організації структурних елементів фігур і композицій танцю з типовою геометричною лінійністю, строгою формалізацією фігур та вертикальною орієнтацією корпусу. Великою мірою це можна розглядати як своєрідне відображення впливу індустріалізації та раціоналізму. Не менш характерним є використання музичного матеріалу, що базується на класичному жанрі – в процесі виконання танцювальних фігур основний акцент зроблено на використанні метричного строю в ритмоформулі.

Ідея постмодернізму (середина XX ст. – початок XXI ст.) постає як розрив із модернізмом, його частина або критика. У першому сенсі вона розглядається як етап, який розриває з міфом про освічений розум і підкреслює обмеження практичної раціональності; у другій концепції відмінність між модернізмом і постмодернізмом впливає з притаманної модернізму неоднозначності [12], яка розгортається між прагненням до індивідуальної автономії та колективним визначенням людських бажань. Для постмодерну характерні деконструкція, змішування стилів, цитування та відсутність ієрархії, а також деструкція традиційних форм, деконструктивні підходи та інтертекстуальність [4]. Це отримало відповідне виявлення і в трансформації спортивного бального танцю, зокрема деконструкція проявилася у виході за встановлені межі форми та конструкції: в положення корпусу інтегровано горизонтальну та сагітальну площини, а також більш активне пересування. Сформований за часів модернізму образ танцювальної пари зберігається, проте зростання динаміки переміщення танцювальним майданчиком зумовила зміни в емоційній виразності танцювальної пари. Такі аспекти як удосконалення танцювальної форми,

збільшення амплітуди рухів і нахилів, довжини кроку, ускладнення ритмічного малюнку та ін. посприяли посиленню емоційності подачі. Спортивному бальному танцю епохи постмодерну властиве використання елементів еkleктики та запозичення з інших жанрів та стилів, а також розширення репертуару та варіативність інтерпретацій. До класичного жанру музичного супроводу додається естрадна музика, а в ритмоформулі широко використовується синкопи.

Спортивний бальний танець – феномен, що ґрунтується на поєднанні ряду протилежних дуальностей – категорій мистецтва та спорту, коливання між щирістю та іронією, що виражені в емоційній складовій, процесах конструювання та деконструкції, що проявляються в еволюції форми. Така осциляція (одночасність і коливання між цими поняттями в рамках одного явища) дає підстави розглядати спортивний бальний танець в контексті культурно-мистецької парадигми метамодернізму [9, с. 5]. Варто зазначити, що в академічному вимірі протягом останніх років напрацьовано широкий спектр праць, присвячених дослідженню метамодернізму, зокрема характерних для нього соціокультурних змін, проявів в літературі, музиці, кінематографії, образотворчому мистецтві та ін.

Концепція, а в деяких джерелах парадигма, метамодернізму виникла з культурної теорії, щоб подолати протистояння між модернізмом та постмодернізмом як фундаментальними інтерпретаційними рамками розвитку культури та суспільства. Так, Р. ван ден Аккер та Т. Вермелен пропонують новий підхід до фіксації художніх та культурних явищ, які представляють собою зсув настроїв у бік постмодернізму та повернення історичних виразів. Науковці визначають метамодернізм як «структуру почуття, що виникла у 2000-х роках з постмодерну та як реакція на нього, і стала домінуючою культурною логікою західних капіталістичних суспільств [11, 5–6]. Метамодернізм «витісняє постмодернізм як домінуючу культурну логіку західних суспільств» [11, 11], а мистецькі продукти виходять за межі постмодерністських авторських стратегій, повертаючись до модерністських, реалістичних або навіть ранніх форм [11, 9]. О. Губернатор пропонує розглядати метамодернізм як «нову парадигму, в якій домінує етика, пов'язана з пошуком автентичності та визначенням основ буття способами, що дозволяють фрагментованому «я» інтегруватися в нові сенсові конфігурації» [2, 111]. Термін «метамодернізм» набуває

домінуючого значення в філософсько-культурологічній та мистецтвознавчій літературі початку XXI ст. Звернення до теми метамодернізму в мистецтвознавчому дискурсі являє собою нову методологічну установку для концептуального аналізу та ідентифікації його проявів у мистецтві. Якщо для модернізму були характерні наївність, раціональність, оптимізм та віра в прогрес, а для постмодерну – іронія, цинізм, деконструкція та нігілізм, то метамодернізм характеризується осциляцією, прагматичним романтизмом, ренесансом духовності, щирості та чуттєвості. На думку дослідників, «руйнування самотності чистих жанрів, синтез та поява так званого універсального жанрового охоплення, зумовлює загальнокультурну передумову для утвердження бального танцю нової формації, основою якого є поетика метамодернізму» [5, с. 6-7]. Центральною категорією метамодернізму є коливання (осциляція) – динамічна взаємодія та одночасне співіснування між двома діаметрально протилежними поняттями, конструкцією та деконструкцією, а також осциляцію між культурними аспектами модернізму і постмодерну.

Початок епохи метамодернізму (2000-ні рр. і донині) ознаменувався входженням спортивного бального танцю в склад Міжнародного олімпійського комітету, відповідно – потенційним включенням до програми Олімпійських ігор. У свою чергу це посилює спортивну складову: ускладнення пластичної виразності, ритмічної основи та динаміки рухів, а в якості сенсотворчого параметру виступає агональність. У спортивному бальному танці відбуваються посилення «коливання» між його базовими категоріями – мистецтвом і спортом [7, 107]. Це проявляється в елементах атлетизму та майстерного володіння технікою – положення корпусу знаходиться в активній зміні між вертикально, горизонтальною та сагітальною площинами, що впливає на виражене розширення простору заповнення. У свою чергу коливання отримало вираження і в пересуванні танцювальної пари, а саме в контрасті між уповільненим та швидкісним переміщенням. Сформована за доби постмодерну тенденція до збільшення амплітуди рухів активно розвивається паралельно з новою тенденцією – спортивності. Прагнення танцювальної пари завоювати призові місця отримало відображення в доведенні емоційної виразності до рівня експресії (показовим прикладом є танці латиноамериканської програми). Соціокультурні умови розвитку

суспільства в епоху метамодерну характеризується прагненням до гендерної рівності між чоловіком і жінкою – у спортивному бальному танці цей аспект отримав вираження в тенденції до мінімізації візуального контакту між танцювальною парою під час латиноамериканської програми, незважаючи на його важливість в контексті наративності танцю та взаємодії партнерів. На думку А. Крися, «глядачу як суб'єкту доби метамодерну потрібен не наратив, не історія, а ритуал, стан, не драматургія, а потік; повернення афекту: поверховість, властива постмодерну замінює глибинність, що викликає емоцію, але не у вигляді романтичної чуттєвості, а у вигляді тривалого ефекту» [5, 145]. Характерною тенденцією метамодернізму в спортивному бальному танці є коливання музичного супроводу між класично, естрадною музикою та реміксами на популярну музику, що адаптуються під ритми танців європейської та латиноамериканської програми, а також використання численних синкоп в ритмоформулі. Варто зазначити, що саме в епоху метамодернізму спортивний бальний танець виходить на новий рівень медіатизації. На думку Л. Хоцянівської, «відбувається проникнення хореографії та її поєднання з низкою життєвих практик, зокрема зі спортом, фізичною культурою та суміжними видами активності ... однією з найхарактерніших рис є її медіатизація, коли танець стає жанром і художнім засобом медіакультури» [8, 10]. В динаміці рухів, емоційній насиченості та символічному змісті спортивного бального танцю епохи метамодернізму проявляється переосмислення форми крізь призму духовних і культурних цінностей.

Висновки. Як частина традиції хореографічного мистецтва спортивний бальний танець включає в себе різноманітні школи та стилі, інтегруючи детерміновані в них специфічні характеристики і естетичні принципи. Протягом століття еволюції художньо-естетичні особливості спортивного бального танцю лишаються унікальним відображенням природи культурно-мистецьких парадигм, що отримало виявлення в: динаміці організації структурних елементів фігур і композицій танцю з типовою геометричною лінійністю, чіткою формалізацією фігур та вертикальною орієнтацією корпусу (модерн); удосконаленні танцювальної форми, збільшенні амплітуди рухів і нахилів, довжини кроку, ускладненні ритмічного малюнку та, як наслідок, посиленні емоційності подачі (постмодерн); осциляції між категоріями спорту і мистецтва танцю, поєднанні контрастних темпів, музичної

еклектики та синтезуванні стилів, артикулюванні можливостей інтегрування технічної складності та глибокого рівня емоційної насиченості (метамодернізм). Положення танцювальної пари, а власне її знаково-символьна наочність, є вираженням онтологічного прагнення до трансцендентності, а створені нею в процесі виконання програми архетипічні образи відображають відродження духовності та прагматичний романтизм.

Література

1. Бойко О. С. Український народно-сценічний танець у контексті культури постмодернізму. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2020. Вип. (43). С. 154–159. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.43.2020.220243>.
2. Губернатор О. І. Метамоделізм як нова парадигма сучасних культурних практик. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 1. С. 109–114.
3. Кеба М. Є. Формування техніки виконання та методики викладання європейських та латиноамериканських танців міжнародного стилю: історіографічний аспект. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2019. Вип. (40), С. 154–160. doi: 10.31866/2410-1176.40.2019.172696
4. Кретов П. В., Кретова О. І. Темпоральний режим модерну, постмодерну і метамодерну: наративно-дискурсивний аспект. *Вісник Черкаського університету*. 2020. № 1. С. 7-16.
5. Кризь А. І. Сценічна бальна хореографія як явище сучасних видовищних мистецтв : дис. кандидата мистецтвознавства : 26.00.01 / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2023. 230 с.
6. Купрій О. Дослідження проявів метамодернізму в хореографічному мистецтві. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 61. С. 88-92.
7. Пугач Н., Сосіна В., Мазур І. Проблема синтезу хореографічного мистецтва та спорту. Теорія та методика фізичного виховання і спорту. 2022. № 1. С. 107-111.
8. Хоцянівська Л. Культура метамодерну (перші десятиліття ХХІ століття) і мистецтво хореографії. Київське музикознавство. *Культурологія та мистецтвознавство*. 2018. № 57. С. 3–13.
9. Bunnell N. Oscillating from a distance: A study of metamodernism in theory and practice. *Undergraduate Journal of Humanistic Studies*. 2015. № 1. pp. 1–8.
10. Terrén E. Educación y modernidad. Entre la utopía y la burocracia. *Anthropos*, 1999. 314 p.
11. van den Akker R., Vermeulen T. Periodising the 2000s, or, the emergence of metamodernism, in van den Akker R., Gibbons A., Vermeulen T., *Metamodernism: Historicity, Affect, and Depth after Postmodernism*. London: Rowman & Littlefield, 2017. pp. 1-19.
12. Wagner M. *Sociología de la modernidad*. Barcelona, Herder, 1997. 360 p.

References

1. Boiko, O. S. (2020). Ukrainian folk stage dance in the context of postmodern culture. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*. Series 'Art Studies', (43), 154–159. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.43.2020.220243> [in Ukrainian].
2. Hubernator, O. I. (2023). Metamodernism as a new paradigm of modern cultural practices. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 1, 109–114 [in Ukrainian].
3. Keba, M. E. (2019). Formation of performance techniques and teaching methods of European and Latin American dances of the international style: a historiographical aspect. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, (40), 154–160. doi: 10.31866/2410-1176.40.2019.172696 [in Ukrainian].
4. Kretov, P. V., & Kretova, O. I. (2020). Temporal regime of modern, postmodern and metamodern: narrative-discursive aspect. *Bulletin of Cherkasy University*, 1, 7–16 [in Ukrainian].
5. Krys, A. I. (2023). Stage ballroom choreography as a phenomenon of modern performing arts. Dissertation of the candidate of arts. Kyiv National University of Culture and Arts [in Ukrainian].
6. Kuprii, O. (2023). Research of manifestations of metamodernism in choreographic art. *Current issues of the humanities*, 61, 88–92 [in Ukrainian].
7. Puhach, N., Sosina, V., & Mazur, I. (2022). The problem of the synthesis of choreographic art and sports. *Theory and methods of physical education and sports*, 1, 107–111 [in Ukrainian].
8. Khotsianyvskya, L. (2018). Metamodern culture (the first decades of the 21st century) and the art of choreography. *Kyiv Musicology. Culturology and Art History*, 57, 3–13 [in Ukrainian].
9. Bunnell, N. (2015). Oscillating from a distance: A study of metamodernism in theory and practice. *Undergraduate Journal of Humanistic Studies*, 1, 1–8 [in English].
10. Terrén, E. (1999). Educación y modernidad. Entre la utopía y la burocracia. *Anthropos* [in Spanish].
11. van den Akker, R., & Vermeulen, T. (2017). Periodising the 2000s, or, the emergence of metamodernism, in van den Akker, Robin; Gibbons, Alison; Vermeulen, Timotheus, Hg. *Metamodernism: Historicity, Affect, and Depth after Postmodernism*. Rowman & Littlefield. pp. 1–19 [in English].
12. Wagner, M. (1997). *Sociología de la modernidad*. Herder [in Spanish].

Стаття надійшла до редакції 02.01.2026
Отримано після доопрацювання 05.02.2026
Прийнято до друку 12.02.2026
Опубліковано 31.03.2026